

PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA

GEOGRAFIA

KL. 7

SZKOŁA PODSTAWOWA NR 2

IM. MARIII SKŁODOWSKIEJ – CURIE W SOBÓTCE

ROK SZKOLNY 2022/2023

I. Ogólne zasady oceniania. Kontrakt między nauczycielem i uczniem.

1. Każdy uczeń jest oceniany zgodnie z zasadami sprawiedliwości.
2. Uczeń ma obowiązek na każdej lekcji posiadać: podręcznik, zeszyt przedmiotowy, zatemperowany ołówek, gumkę do mazania, kredki lub flamastry, linijkę.
3. Uczeń otrzymuje oceny za :
wypowiedzi ustne, pracę na lekcji, sprawdziany z 1-3 ostatnich lekcji, pracę klasowa z większej partii materiału, poprzedzoną lekcją powtórzeniową, wykonywanie zadań domowych i notatki wykonywane w czasie lekcji (systematyczność, poprawność, estetyka), zadania dodatkowe, dodatkowe prace wykonane z własnej inicjatywy prezentujące zainteresowania i wiadomości ponadprogramowe.
4. Uczeń ma prawo zgłoszenia dwa razy w ciągu semestru nieprzygotowania do zajęć (tj. braku zadania domowego, zeszytu z zadaniem domowym, niezbędnych na lekcji przyborów, nieutrwalenie wiadomości), co odnotowane zostaje w dzienniku. Każde następne może zostać ocenione stopniem niedostatecznym.

5. Prace klasowe i sprawdziany są obowiązkowe. Jeżeli uczeń opuści je z przyczyn losowych, musi je napisać w ciągu dwóch tygodni od dnia powrotu do szkoły.
6. Uczeń ma prawo jednokrotnej poprawy ocen ze sprawdzianów i prac klasowych, w ciągu dwóch tygodni od otrzymania oceny, a ocena uzyskana z poprawy wpisywana jest do dziennika.
7. W razie nieobecności uczeń ma obowiązek uzupełnić notatki z lekcji, ćwiczenia i zadania domowe.
8. Ocen semestralna i roczna ustalana jest na podstawie uzyskanych ocen cząstkowych w czasie całego semestru, a w szczególności na podstawie ocen uzyskanych z prac pisemnych i odpowiedzi ustnych. Uwzględnia się również zaangażowanie i systematyczność w pracy a także wskazania Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej.
9. Poszczególne zadania znajdujące się w pracach pisemnych oceniane są punktowo. Sumę uzyskanych punktów przelicza się na oceny zgodnie ze szkolnymi zasadami oceniania (zawartymi w statucie szkoły).
10. Aktywność może być oceniana „plusami” odnotowywanymi w notatniku nauczyciela. Za 5 zebranych „+” uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą zapisaną w dzienniku.
Przez aktywność na lekcji rozumiemy: częste zgłaszanie się na lekcji i udzielanie poprawnych odpowiedzi, aktywną pracę w grupie, wykonanie nieskomplikowanych, krótkich zadań, wykonywanie dodatkowych zadań.

II. Kryteria śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych:

Ocena niedostateczna – uczeń:

- nie opanował wiadomości i umiejętności określonych programem nauczania, które są potrzebne do dalszego kształcenia,
- nie potrafi rozwiązać problemów przedmiotowych o elementarnym stopniu trudności nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie wykorzystał wskazanych przez nauczyciela przedmiotu sposobów poprawiania cząstkowych ocen niedostatecznych.

Ocena dopuszczająca – uczeń:

- uczeń opanował wiadomości i umiejętności przewidziane dla danej klasy na ocenę dopuszczającą,
- ma braki, ale braki te nie uniemożliwiają zdobywania podstawowej wiedzy i umiejętności w ciągu dalszej nauki,
- rozwiązuje z pomocą nauczyciela zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim stopniu trudności,
- pracuje systematycznie na miarę swoich możliwości.

Ocena dostateczna – uczeń:

- uczeń opanował wiadomości i umiejętności przewidziane dla danej klasy na ocenę dostateczną,
- rozwiązuje typowe zadania teoretyczne lub praktyczne z niewielką pomocą nauczyciela,
- analizuje podstawowe zależności, próbuje porównywać, wnioskować,
- pracuje systematycznie.

Ocena dobra – uczeń:

- w pełni opanował wiadomości i umiejętności przewidziane dla danej klasy na ocenę dobrą,
- właściwie stosuje terminologię przedmiotową,

- aktywnie uczestniczy w zajęciach,
- rozwiązuje typowe problemy z zastosowaniem poznanych metod,
- samodzielnie korzysta z różnych źródeł informacji, odczytuje dane z map, wykresów, tabel, schematów,
- wykonuje samodzielnie zadania i obserwacje wykorzystując instrukcję pisemną lub słowną nauczyciela,
- wykonuje notatki z prowadzonych obserwacji oraz dokumentuje je za pomocą rysunku lub schematu,
- wyjaśnia na przykładach procesy, zjawiska i zależności geograficzne.

Ocena bardzo dobra – uczeń:

- opanował wiadomości i umiejętności przewidziane dla danej klasy na ocenę bardzo dobrą,
- samodzielnie interpretuje fakty i zjawiska, broni swoich poglądów,
- formułuje problemy i proponuje sposób ich rozwiązania,
- w oparciu o uzyskane wyniki z prowadzonych obserwacji formułuje wnioski,
- wykonuje samodzielnie zadania zaproponowane przez nauczyciela
- potrafi samodzielnie zaprezentować wyniki swojej pracy lub pracy zespołu.

Ocena celująca – uczeń:

- posiada wiedzę geograficzną wykraczającą znacząco poza obowiązkowe wymagania programowe.
- uczestniczy w konkursach o tematyce geograficznej i przyrodniczej,
- samodzielnie i systematycznie zdobywa dodatkowe informacje związane z tematyką zajęć lub ze swoimi zainteresowaniami,
- wykonuje zadania dodatkowe proponowane przez nauczyciela,
- wnosi twórczy wkład w wykonanie zadań przydzielonych grupie,
- chętnie dzieli się swoją wiedzą i umiejętnościami z rówieśnikami,
- z prac klasowych otrzymuje oceny bardzo dobre i celujące.

III. Wymagania na oceny szkolne

Lp.	Temat	ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
1. 2.	Siatka geograficzna i kartograficzna. Współrzędne geograficzne.	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie lub na globusie równik, południki 0° i 180° oraz półkule: południową, północną, wschodnią i zachodnią • podaje symbole oznaczające kierunki geograficzne 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy południków i równoleżników • podaje wartości południków i równoleżników w miarach kątowych • wyjaśnia znaczenie terminów: 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną wybranych punktów na globusie i mapie • odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> • określa położenie matematycznogeograficzne punktów i obszarów na mapie świata i mapie Europy • oblicza rozciągłość południkową i rozciągłość równoleżnikową 	

		<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, do czego służą współrzędne geograficzne 	<p>długość geograficzna, szerokość geograficzna</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: rozciągłość południkowa, rozciągłość równoleżnikowa 		<p>wybranych obszarów na Ziemi</p>	
3.	Ruchy Ziemi i ich następstwa.	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega ruch obrotowy Ziemi • wyjaśnia znaczenie terminu górowanie Słońca • określa czas trwania ruchu obrotowego • demonstruje ruch obrotowy Ziemi przy użyciu modeli • wyjaśnia, na czym polega ruch obiegowy Ziemi • demonstruje ruch obiegowy Ziemi przy użyciu modeli • wymienia daty rozpoczęcia astronomicznych pór roku • wskazuje na globusie i mapie strefy oświetlenia Ziemi • 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy ruchu obrotowego Ziemi • omawia występowanie dnia i nocy jako głównego następstwa ruchu obrotowego • podaje cechy ruchu obiegowego Ziemi • wymienia strefy oświetlenia Ziemi i wskazuje ich granice na mapie lub globusie 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje dzienną wędrówkę Słońca po niebie, posługując się ilustracją lub planszą • omawia wędrówkę Słońca po niebie w różnych porach roku na podstawie ilustracji • omawia przebieg linii zmiany daty • przedstawia zmiany w oświetleniu Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku na podstawie ilustracji • wymienia następstwa ruchu obiegowego Ziemi • 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zależność między kątem padania promieni słonecznych a długością cienia gnomonu lub drzewa na podstawie ilustracji • określa różnicę między czasem strefowym a czasem słonecznym na kuli ziemskiej • wyjaśnia przyczyny występowania dnia polarnego i nocy polarnej • charakteryzuje strefy oświetlenia Ziemi z uwzględnieniem kąta padania promieni słonecznych, czasu trwania dnia i nocy oraz występowania pór roku 	
4.	Położenie geograficzne Polski	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać położenie Polski na mapie Europy; • wskazać na mapie i nazwać sąsiadów Polski; 	<ul style="list-style-type: none"> • podać powierzchnię Polski; • wymienić cechy położenia fizycznogeograficznego Polski; 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie I nazwać skrajne punkty terytorium Polski; 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić i wskazać na mapie sąsiadów Polski I ich stolice. 	
5.	Konsekwencje położenia Polski w Europie	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić skrajne punkty terytorium Polski; 	<ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady konsekwencji rozciągłości 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić konsekwencje rozciągłości 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować konsekwencje wynikające z 	<ul style="list-style-type: none"> • obliczać rozciągłość południkową i równoleżnikową Polski;

			południkowej i równoleżnikowej Polski;	południkowej i równoleżnikowej Polski;	rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Polski; • obliczyć różnicę czasu słonecznego na podstawie długości geograficznej dla punktów w Polsce I Europie;	
6.	Przeszłość geologiczna Polski	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie 3 duże struktury geologiczne występujące w Polsce; wyjaśnić pojęcie: ruchy górotwórcze; 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić ery w dziejach Ziemi od najstarszej; wskazać i nazwać struktury geologiczne powstałe w poszczególnych orogenezach; 	<ul style="list-style-type: none"> opisać na podstawie tabeli stratygraficznej najważniejsze wydarzenia geologiczne na terenie Polski; 	<ul style="list-style-type: none"> wykazać związki między wydarzeniami geologicznymi a zróżnicowaniem ukształtowania terenu; 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować na podstawie map i wykresów budowę geologiczną poszczególnych regionów Polski.
7.	Łądogłód i polskie pojezierza	<ul style="list-style-type: none"> wymienić nazwy zlodowaceń i wskazać ich zasięg na mapie; wyjaśnić pojęcia: łądogłód, zlodowacenie; 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić składy budujące formy poodowcowe; wymienić przykłady formy powstałe w wyniku akumulacyjnej i erozyjnej działalności łądogłodu; 	<ul style="list-style-type: none"> omówić jak powstaje łądogłód; wyjaśnić pojęcia glacjał I interglacjał; wyjaśnić genezę wybranych form poodowcowych; wskazać obszar rzeźby młodoglacialnej w Polsce I podać jej cechy; 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić etapy tworzenia się form rzeźby poodowcowej; 	<ul style="list-style-type: none"> omówić cechy charakterystyczne rzeźby młodo- i staroglacialnej oraz wskazać rejony ich występowania w Polsce określić możliwość występowania form poodowcowych w najbliższej okolicy.
8.	Cechy ukształtowania powierzchni Polski	<ul style="list-style-type: none"> wymienić pasy rzeźby w Polsce; wskazać na mapie przykłady wyżyn, gór, nizin w Polsce; nazwać I wskazać na mapie najwyższy I najniższy położony punkt w Polsce, podać ich wysokości n.p.m.; 	<ul style="list-style-type: none"> odczytać treść mapy hipsometrycznej; wskazać pasy rzeźby na mapie; wskazać na mapie, nazwać I podać wysokości n. p. m. wybranych punktów w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> nazwać i wskazać na mapie krainy wchodzące w skład danego pasa rzeźby; podać charakterystyczne cechy krajobrazu danego pasa rzeźby; 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować ukształtowanie powierzchni Polski; na przykładach wyjaśnić zależności między typem rzeźby terenu, wysokością n.p.m. a rodzajem skały; 	
9.	Bogactwo skał i minerałów	<ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić i wskazać rejony występowania 	<ul style="list-style-type: none"> opisać na podstawie mapy rozmieszczenie 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać wybrane surowce mineralne: węgiel 	<ul style="list-style-type: none"> omówić zróżnicowanie występowania skał i

		<p>surowce występujące w Polsce;</p> <ul style="list-style-type: none"> • na podstawie mapy podaje miejsca ich występowania; • wskazać surowce mineralne występujące w najbliższej okolicy, ocenia ich przydatność; 	<p>poszczególnych surowców mineralnych.</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia podział surowców mineralnych ze względu na ich wykorzystanie; • podać przykłady wykorzystania skał i surowców mineralnych w działalności człowieka; 	<p>surowców mineralnych w Polsce;</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać wybrane surowce mineralne: węgiel kamienny, węgiel brunatny, granit, wapień, bazalt, siarkę, sól kamienną, glinę, piasek, żwir; 	<p>kamienny, węgiel brunatny, rudy metali, granit, wapień, bazalt, siarkę, sól kamienną, glinę, piasek, żwir;</p>	<p>złóż surowców mineralnych w Polsce z uwzględnieniem budowy geologicznej.</p>
10.	Czynniki kształtujące klimat Polski	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić składniki pogody I podać jednostki ich pomiaru; • nazwać masy powietrza kształtujące pogodę w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić czynniki kształtujące klimat w Polsce; • opisać, jaką pogodę kształtują w Polsce latem I zimą powietrze polarne morskie i powietrze polarne kontynentalne; • odczytać informacje z map klimatycznych; 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić sposób powstawania frontów atmosferycznych; • określić zmiany pogody wynikające z przemieszczania się frontów atmosferycznych; 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować czynniki wpływające na klimat Polski; 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko scharakteryzować czynniki kształtujące klimat Europy.
11.	Klimat Polski	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić termiczne pory roku; • odczytać dane z wykresów temperatury i opadów; 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić cechy klimatu Polski, • omówić na podstawie map klimatycznych zróżnicowanie rozkładu temperatur, opadów, długości trwania okresu wegetacyjnego w Polsce; • wymienić czynniki wpływające na zróżnicowanie warunków 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować czynniki wpływające na zróżnicowanie warunków klimatycznych w Polsce. • wskazać formy działalności człowieka uzależnione od warunków klimatycznych; 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować zależności między warunkami klimatycznymi a rolnictwem, turystyką i transportem. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić cechy charakterystyczne klimatu własnego regionu na tle Polski.

			klimatycznych w Polsce.			
12.	Sieć rzeczna Polski	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie Wisłę, Odrę i ich większe dopływy; nazwać największe zlewisko, na obszarze którego leży Polska; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić pojęcia: dorzecze, zlewisko; nazwać i wskazać na mapie główne dorzecza i zlewiska w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> opisać cechy sieci rzecznej w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować dorzecza Wisły i Odry; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać różnice między dorzeciami Wisły i Odry na tle innych rzek Europy.
13.	Polskie lasy	<ul style="list-style-type: none"> wymienić funkcje lasu; podać procentowy udział lasów w powierzchni Polski; 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić rodzaje lasów; wskazać na mapie obszary Polski charakteryzujące się największą i najmniejszą lesistością; 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować poszczególne rodzaje lasów ze względu na skład gatunkowy i siedlisko; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika lesistości w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika lesistości w Europie.
14.	Gleby Polski	<ul style="list-style-type: none"> wymienić nazwy typowych gleb występujących w Polsce; wskazać na mapie rejony występowania poszczególnych typów gleb; 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie schematu opisać etapy powstawania gleby; wymienić czynniki degradujące gleby; 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować wybrane typy gleb; rozpoznać na profilach typy gleb występujących w Polsce wyjaśnić terminy: <i>gleba</i>, <i>żyźność gleby</i>, <i>urodzajność gleby</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ocenić wartość użytkową gleb w Polsce; wyjaśnić na przykładach zależności między typem gleby, skalą macierzystą, warunkami naturalnymi i rzeźbą terenu 	
15.	Morze Bałtyckie	<ul style="list-style-type: none"> nazwać typ morza, do którego należy M. Bałtyckie; odczytać z mapy państwa położone nad M. Bałtyckim; przedstawić korzyści z położenia Polski nad morzem; 	<ul style="list-style-type: none"> opisać położenie Bałtyku, zróżnicowanie linii brzegowej, główne cechy tego środowiska morskiego; 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować środowisko przyrodnicze M. Bałtyckiego; wskazać państwa nadbałtyckie ze stolicami; wyjaśnić przyczyny degradacji środowiska M. Bałtyckiego; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić zróżnicowanie zasolenia i termiki wód Bałtyku; omówić przebieg granicy morskiej Polski. 	
16.	Stan środowiska	<ul style="list-style-type: none"> podać przykłady zmian, jakie w środowisku 	<ul style="list-style-type: none"> podać przykłady działań, które należy podjąć, aby chronić przyrodę Polski; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie terminów: degradacja, recykling; 	<ul style="list-style-type: none"> omówić wpływ działalności człowieka na 	<ul style="list-style-type: none"> opisać mechanizm powstawania kwaśnych opadów i

		naturalnym wywołuje rozwój gospodarczy;	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie terminu: segregacja odpadów; 		atmosferę, wody i gleby;	wymienić skutki na przyrodę i działalność człowieka.
17.	Ochrona przyrody	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić podstawowe formy ochrony przyrody w Polsce; • wskazywać na mapie wybrane parki narodowe; 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazywać na mapie wszystkie parki narodowe w Polsce; • podać przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody występujących w pobliżu miejsca zamieszkania; 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić formy ochrony przyrody i wyjaśnić różnice między nimi; • omówić przyrodę w wybranych parkach narodowych; 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać zasady rozwoju zrównoważonego. 	
18.	Podział administracyjny Polski	<ul style="list-style-type: none"> • nazwać województwa i ich stolice. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić wszystkie województwa i ich stolice; 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić i wskazać na mapie województwa; 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić i wskazać na mapie województwa i ich stolice; 	
19.	Ludność Polski na tle Europy i świata	<ul style="list-style-type: none"> • korzystając z danych statystycznych, odczytać liczbę ludności Polski i innych krajów; • wymienić dane potrzebne do obliczenia przyrostu naturalnego; 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać liczbę ludności Polski z innymi krajami Europy; • zdefiniować i obliczyć przyrost naturalny; • wyjaśnić pojęcia: emigracja, imigracja; • obliczyć saldo migracji; 	<ul style="list-style-type: none"> • określić, co oznacza przyrost naturalny ujemny, a co dodatni; • obliczyć saldo migracji i przyrost rzeczywisty; 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić wpływ na zmiany liczby ludności dodatniego I ujemnego przyrostu rzeczywistego; 	
20.	Rozmieszczenie ludności Polski	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki osadnicze; • zdefiniować gęstość zaludnienia. 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytywać dane z mapy gęstości zaludnienia Polski i Europy; • porównać gęstość zaludnienia Polski z innymi krajami Europy; 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny zróżnicowania gęstości zaludnienia w Polsce na podstawie map tematycznych; 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować gęstość zaludnienia własnego regionu i porównać do średniej wartości w Polsce; • obliczyć gęstość zaludnienia dla dowolnego obszaru; 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcia: ekumena, anekumena, subekumena, podać przykłady takich obszarów w Europie I na świecie.
21.	Rozwój ludności w Polsce i w Europie	<ul style="list-style-type: none"> • odczytać z wykresów wielkość przyrostu naturalnego; • wskazać na mapie prezentującej 	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować wyż i niż demograficzny; • wskazać na wykresach okresy 	<ul style="list-style-type: none"> • określić przyczyny występowania wyżów i niżów demograficznych; 	<ul style="list-style-type: none"> • analizować zmiany wartości przyrostu naturalnego Polski; 	

		poziom współczynnika naturalnego te województwa, w których jest on najwyższy i najniższy.	wyżów i niżów demograficznych; <ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować współczynnik urodzeń i zgonów; • podać przykłady województw o najniższym i najwyższym przyroście naturalnym. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić na mapie zróżnicowanie wielkości przyrostu naturalnego w Polsce według województw. 	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować kompensacyjny wyż demograficzny; • podać przyczyny zróżnicowania wielkości przyrostu naturalnego w Polsce. 	
22.	Struktura płci i wieku mieszkańców Polski	<ul style="list-style-type: none"> • odczytać z piramidy wieku i płci liczebność danej grupy wiekowej; • określić, jakie dane można odczytać z piramidy wieku i płci; 	<ul style="list-style-type: none"> • określić I wskazać na piramidzie wieku i płci przedziały wiekowe i płci przedziały wiekowe i płci przedziały wiekowe w których przeważają w polskim społeczeństwie kobiety i mężczyźni; • wyjaśnić zjawisko nadumieralności mężczyzn. 	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować współczynnik feminizacji; • zdefiniować pojęcie przeciętne trwanie życia. • analizować piramidę wieku i płci i na jej podstawie porównać liczebność grupy ludności w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać piramidy wieku i płci Polski z innych krajów europejskich i ocenić stopień dojrzałości społeczeństw; • wskazać w Europie kraje o młodym społeczeństwie i kraje ze starzejącą się populacją; 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić znaczenie imigracji dla populacji społeczeństw starzejących się; • przedstawić skutki społeczne i kulturowe imigracji do państw o starzejącym się społeczeństwie; • przedstawić strukturę wieku i płci własnej miejscowości (regionu) i ocenić ją (społeczeństwo młode, dojrzałe, starzejące się).
23.	Zróżnicowanie społeczne ludności Polski i Europy	<ul style="list-style-type: none"> • odczytać dane z wykresów i tabel; • podać przykłady grup etnicznych i mniejszości narodowych w Polsce; • wymienić religie i wyznania istniejące w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić mniejszości narodowe i etniczne w Polsce; • wskazać na mapie zasięg głównych religii i wyznań w Europie; • zdefiniować pojęcia mniejszość narodowa i etniczna; 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić mniejszości narodowe i etniczne oraz określić obszary ich występowania w Polsce; • zdefiniować analfabetyzm I analfabetyzm funkcjonalny; • omówić poziom wykształcenia społeczeństwa Polski; 	<ul style="list-style-type: none"> • podać przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce; • podać przykłady krajów wielonarodowych I jednolitych narodowościowo oraz wielowyznaniowych I jednowyznaniowych w Europie; • omówić zmiany, jakie zachodzą w poziomie wykształcenia mieszkańców Polski i innych krajów Europy; 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić wady i zalety dużego zróżnicowania religijnego wybranego kraju Europy.

24.	Struktura zatrudnienia w Polsce i Europie	<ul style="list-style-type: none"> • odczytać z wykresów kołowych strukturę zatrudnienia ludności; 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić sektory gospodarki narodowej; 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić zmiany, jakie zaszły w strukturze zatrudnienia w Polsce po II wojnie światowej; • wyjaśnić pojęcia: industrializacja, dwuzawodowość; 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać strukturę zatrudnienia w Polsce i w innych krajach Europy; 	
25.	Bezrobocie w Polsce i Europie	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować pojęcia bezrobocia i prywatyzacji. 	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować pojęcie: ludność aktywna zawodowo; • wymienić województwa, regiony Polski, w których bezrobocie jest najwyższe i najniższe; 	<ul style="list-style-type: none"> • podać przyczyny bezrobocia w Polsce I jego skutki; • zdefiniować pojęcia: stopa bezrobocia, ukryte bezrobocie; • przedstawić na mapie zróżnicowanie poziomu bezrobocia w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać wielkość bezrobocia w Polsce I wybranych krajach Europy. 	
26.	Migracje w Polsce i w Europie	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować pojęcia migracji, emigranta i imigranta; • podać przykładów krajów, w których istnieją skupiska Polonii. 	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować pojęcie salda migracji; • wymienić kraje, do których najczęściej wyjeżdżają Polacy; • wymienić kraje, z których najczęściej przyjeżdżają do Polski imigranci. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny migracji; • podać przykłady fal migracyjnych w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić konsekwencje migracji; • przedstawić na mapie rozmieszczenie Polonii na świecie. 	
27.	Urbanizacja Polski na tle Europy	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny migracji ze wsi do miast; • zdefiniować pojęcie: urbanizacja; • wymienić 5 największych miast Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować pojęcia: aglomeracja monocentryczna i aglomeracja policentryczna (konurbacja); • podać przykłady aglomeracji monocentrycznej oraz policentrycznej; • podać przyczyny rozwoju największych miast Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać poziom urbanizacji Polski z innymi krajami Europy; • wymienić i wskazać na mapie główne miasta Polski; • analizować sieć miejską Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie największe aglomeracje Polski i Europy; • potrafi wymienić przykłady krajów o najwyższym i najniższym poziomie urbanizacji w Europie. 	<ul style="list-style-type: none"> • analizować przestrzenny rozwój przykładowego miasta; • porównać procesy urbanizacyjne zachodzące w Polsce i w innych krajach Europy.

28.	Gospodarka narodowa	<ul style="list-style-type: none"> wymienić sektory gospodarki narodowej; zakwalifikować działalność gospodarczą do poszczególnych sektorów gospodarki narodowej; 	<ul style="list-style-type: none"> porównać na podstawie wykresu strukturę PKB wg sektorów gospodarki w Polsce i wybranym kraju europejskim; 	<ul style="list-style-type: none"> porównać strukturę zatrudnienia wg sektorów gospodarki w Polsce i w krajach Europy Zachodniej; wyjaśnić, co to jest Produkt Krajowy Brutto; 	<ul style="list-style-type: none"> sformułować wniosek dotyczący związku między strukturą zatrudnienia oraz PKB a poziomem rozwoju gospodarczego; wskazać na mapie politycznej świata kraje o podobnej do Polski wartości PKB na 1 mieszkańca; podać przykład największych polskich przedsiębiorstw działających w ramach poszczególnych sektorów gospodarki narodowej. 	
29.	Czynniki rozwoju rolnictwa	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, czym zajmuje się rolnictwo; wymienić niektóre czynniki rozwoju rolnictwa; 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić przyrodnicze i pozaprzyrodnicze warunki rozwoju rolnictwa; na podstawie map opisać warunki przyrodnicze dla rozwoju rolnictwa w Polsce (gleby, okres wegetacyjny, ukształtowanie powierzchni, rozkład opadów); 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować i wyjaśnić przestrzenne zróżnicowanie długości okresu wegetacyjnego w Polsce; wyjaśnić wpływ zmienności pogody na rolnictwo w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić typy gleb występujących w Polsce i omówić ich przydatność rolniczą; scharakteryzować pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa; 	
30.	Uprawa roślin i chów zwierząt w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> wymienić nazwy podstawowych roślin uprawianych w Polsce oraz gatunki zwierząt hodowlanych; odczytać z diagamu informacje dotyczące struktury użytkowania gruntów w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> podać przykłady roślin zaliczanych do różnych grup (zboża, pastewne, przemysłowe, owoce i warzywa) uprawianych w Polsce; na podstawie map tematycznych opisać rozmieszczenie podstawowych roślin uprawianych i zwierząt hodowlanych w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje dane statystyczne ilustrujące wielkość zbiorów i plonów w Polsce oraz w wybranych państwach; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia roślin uprawianych w Polsce; omówić funkcje gospodarczą, społeczną i przestrzenną rolnictwa; 	

		<ul style="list-style-type: none"> wymienić rośliny uprawiane w najbliższej okolicy; 				
31.	Gospodarka morską	<ul style="list-style-type: none"> wymienić niektóre korzyści wynikające z położenia nad morzem; wymienić główne gatunki ryb poławiane w Morzu Bałtyckim; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie i nazwać największe porty handlowe Polski; 	<ul style="list-style-type: none"> podać i opisać przykłady działalności gospodarczej w różnych sektorach gospodarki narodowej związanych z gospodarką morską; 	<ul style="list-style-type: none"> opisać perspektywę rozwoju gospodarki morskiej w podziale na poszczególne obszary działalności gospodarczej; 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić i opisać przykłady działań podejmowanych przez społeczność międzynarodową w celu ochrony różnorodności biologicznej mórz i oceanów.
32.	Przemysł i jego funkcje	<ul style="list-style-type: none"> omówić, czym zajmuje się przemysł; wymienić przykłady produktów wytworzonych w przemyśle; na podstawie wykresu strukturalnego opisać strukturę produkcji przemysłowej według rodzajów działalności gospodarczej. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić rodzaje działalności przemysłowej; 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić i opisać czynniki lokalizacji przemysłu; podać przykłady zakładów przemysłowych najbliższej okolicy i wskazać czynniki decydujące o jego lokalizacji; 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić i omówić funkcje przemysłu; 	<ul style="list-style-type: none"> omówić wpływ indywidualnych decyzji konsumenckich na rozwój przemysłu kraju.
33.	Przemysł energetyczny	<ul style="list-style-type: none"> wymienić odnawialne i nieodnawialne źródła energii elektrycznej; na podstawie mapy tematycznej omówić rozmieszczenie surowców energetycznych w Polsce; podać sposoby ograniczenia zużycia energii elektrycznej; 	<ul style="list-style-type: none"> omówić znaczenie węgla kamiennego i brunatnego w strukturze produkcji energii elektrycznej w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie wykresu porównać strukturę produkcji energii elektrycznej według źródeł w Polsce i w wybranych krajach Europy; omówić wpływ produkcji energii elektrycznej wg poszczególnych źródeł energii na środowisko przyrodnicze. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać związek między oszczędzaniem energii a pozytywnym wpływem na przyrodę; 	<ul style="list-style-type: none"> podać argumenty za i przeciw budowie w Polsce elektrowni atomowej.
34.	Okręgi przemysłowe w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie terminów: ośrodek przemysłowy, okręg przemysłowy, na podstawie mapy wskazać 	<ul style="list-style-type: none"> podać przyczyny koncentracji przemysłu, przedstawić etapy rozwoju okręgu przemysłowego, którego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić pojęcie: restrukturyzacja; omówić na wybranych przykładach, na czym polega 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić zalety i wady koncentracji przemysłu w okręgach przemysłowych; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, czym są specjalne strefy ekonomiczne oraz opisać przyczyny i skutki powstawania SSE w Polsce;

		rozmieszczenie okręgów przemysłowych w Polsce.	podstawą są surowce mineralne;	restrukturyzacja przemysłu w Polsce;	<ul style="list-style-type: none"> • omówić rozwój Warszawskiego Okręgu Przemysłowego; • podać przykłady deglomeracji przemysłu w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie wybrane SSE w Polsce.
35.	Przemysł zaawansowanych technologii	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić wybrane produkty przemysłu zaawansowanych technologii; • na podstawie analizy danych statystycznych porównać nakłady na działalność badawczo-rozwojową w Polsce i krajach Unii Europejskiej; 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynniki lokalizacji przemysłu zaawansowanych technologii; • omawia zmiany czynników lokalizacji przemysłu high-tech względem tradycyjnych gałęzi przemysłu; 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym różni się przemysł zaawansowanych technologii od tradycyjnych gałęzi przemysłu; • omawia wpływ rozwoju przemysłu zaawansowanych technologii na życie mieszkańców. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie lokalizację Krakowskiego Parku Technologicznego i Doliny Lotniczej i omawia ich wpływ na przemysł w Polsce; • wskazać przykłady sukcesów polskich przedsiębiorstw branży high-tech na arenie międzynarodowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia możliwości dalszego rozwoju przemysłu zaawansowanych technologii w Polsce.
36.	Rola usług w gospodarce Polski	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić przykłady działalności gospodarczej zaliczanej do sektora usług; 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować różnorodność usług występujących w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić na wybranych przykładach rozwój usług w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazać związek między rozwojem usług a podnoszeniem się poziomu rozwoju gospodarczego kraju i regionu; 	
37.	Transport i łączność	<ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady różnych rodzajów transportu; • omówić wady i zalety transportu samochodowego i kolejowego; 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie terminów: komunikacja, transport, łączność; • omówić wady i zalety różnych rodzajów transportu wykorzystywanych w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać zależność między stosowanym rodzajem transportu a rodzajem i masą towaru, dystansem, czasem i kosztami; • wskazać na mapie województwa o najlepiej i najslabiej rozwiniętej sieci drogowej i kolejowej; 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić znaczenie transportu i łączności dla jakości życia mieszkańców i rozwoju gospodarczego kraju; 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnić konieczność ponoszenia przez państwo wysokich kosztów budowy infrastruktury transportowej;
38.	Atrakcje turystyczne Polski	<ul style="list-style-type: none"> • Podać przykłady ważnych atrakcji turystycznych w Polsce i wskazać ich położenie na mapie, rozpoznać na zdjęciach; 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić wybrane przyrodnicze i pozapryrodnicze atrakcje turystyczne w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnić konieczność zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego. • wymienić obiekty wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić wpływ mieszkańców Polski na rozwój kulturowy kraju. 	

		<ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady polskich obiektów wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości UNESCO; 		Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości UNESCO;		
39.	Wakacje w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić ważniejsze regiony turystyczne Polski; • omówić wybrany przez siebie region turystyczny w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie fizycznej Polski regiony o szczególnych walorach turystycznych; 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać związek między rozwojem turystyki a wzrostem presji na środowisko przyrodnicze; 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnić konieczność zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego; • podać argumenty na to, że Polska jest, bądź nie jest, krajem atrakcyjnym turystycznie; 	<ul style="list-style-type: none"> • podać argumenty świadczące o pozytywnym wpływie turystyki na rozwój gospodarczy oraz o jej negatywnym wpływie na środowisko przyrodnicze;
40.	Rola i znaczenie Polski w świecie i Europie	<ul style="list-style-type: none"> • zna podstawowe dane o powierzchni i liczbie ludności w Polsce; • wymienia wybitne postacie kultury polskiej; • wie, że Polska to największe państwo Europy Środkowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, które miejsce zajmuje Polska pod względem powierzchni i liczby ludności w Europie; 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady ważnych osiągnięć Polski i Polaków w różnych dziedzinach; 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia ugrupowania gospodarcze i polityczne, do których należy Polska; 	<ul style="list-style-type: none"> •
41.	Powódzie i ochrona przeciwpowodziowa	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym jest powódź; • podać przykłady przyczyn występowania powodzi; • wymienić kilka metod ochrony przeciwpowodziowej; 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić powódź od wezbrania; • na podstawie map, danych liczbowych oraz innych materiałów źródłowych podać konsekwencje wystąpienia powodzi; 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnić stosowanie kilku wybranych metod ochrony przeciwpowodziowej; • wykazać związek pomiędzy deforestacją a zagrożeniem powodziowym; • określić wpływ sztucznych zbiorników wodnych na występowanie i skutki powodzi; 	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikować i wyjaśnić przyczyny naturalne i antropogeniczne powstawania powodzi; • analizować i porównać konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej; • określić wpływ zabudowy obszarów zalewowych na skutki powodzi; 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonać oceny zagrożeń powodziowych występujących na wybranym obszarze; • zaproponować i uzasadnić dobór metod ochrony przeciwpowodziowej na wybranym obszarze;
42.	Warunki rozwoju gospodarki energetycznej	<ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady surowców 	<ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady wpływu warunków 	<ul style="list-style-type: none"> • przykładach uzasadnić rozwój 	<ul style="list-style-type: none"> • określić warunki przyrodnicze i 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonać oceny warunków

		<p>energetycznych wykorzystywanych w Polsce;</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić wady i zalety węgla kamiennego i brunatnego jako surowców energetycznych; 	<p>naturalnych na kierunku rozwoju energetyki;</p> <ul style="list-style-type: none"> dokonać podziału czynników rozwoju energetyki na przyrodnicze i pozaprzyrodnicze. 	<p>energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii w Polsce;</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić związek pomiędzy warunkami pozaprzyrodniczymi kierunkami rozwoju energetyki. 	<p>pozaprzyrodnicze sprzyjające lub ograniczające produkcję energii ze źródeł nieodnawialnych i odnawialnych.</p>	<p>przyrodniczych i pozaprzyrodniczych rozwoju energetyki w swoim regionie.</p>
43.	Rozwój dużych miast a zmiany w strefach podmiejskich	<ul style="list-style-type: none"> podać przykłady przyczyn przenoszenia się mieszkańców miast do strefy podmiejskiej; opisać warunki życia w dużym mieście i w strefie podmiejskiej; 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie map, fotografii oraz danych liczbowych wskazać zmiany zachodzące w wybranej strefie podmiejskiej; wymienić przykłady nowych kierunków zagospodarowania terenu w strefie podmiejskiej; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny przenoszenia się mieszkańców do strefy podmiejskiej; wyjaśnić przyczyny przenoszenia działalności gospodarczej do strefy podmiejskiej; 	<ul style="list-style-type: none"> identyfikować i wyjaśnić zmiany w zakresie zagospodarowania terenu i stylu zabudowy na przykładach stref podmiejskich; opisać i wyjaśnić zmiany demograficzne zachodzące w strefach podmiejskich; podać własną definicję pojęcia suburbanizacja 	<ul style="list-style-type: none">
44.	Wpływ migracji na strukturę demograficzną wsi	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić pojęcie migracji ze wsi do miast; podać przykładowe przyczyny przenoszenia się mieszkańców wsi do miast; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić pojęcie salda migracji; na podstawie mapy opisać zróżnicowanie salda migracji w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie piramidy demograficznej charakteryzować strukturę płci i wieku ludności wybranej wsi lub gminy wiejskiej; podać przykłady skutków społecznych i gospodarczych migracji ze wsi do miast; wyjaśnić przyczyny zwiększonego odsetka mężczyzn w strukturze ludności niektórych wsi; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wpływ migracji na strukturę wieku i zmiany w zaludnieniu na obszarach wiejskich na przykładach wybranych gmin; wyjaśnić wpływ restrukturyzacji PGR-ów na zmiany gospodarcze i demograficzne wybranych wsi; 	<ul style="list-style-type: none"> zaproponować sposoby zapobiegania negatywnym skutkom wyludniania się wsi.
45.	Zmiany polityczne i gospodarcze a struktura zatrudnienia	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić czym jest bezrobocie; podać najważniejsze przyczyny 	<ul style="list-style-type: none"> podać przedziały lu dności w wieku produkcyjnym; na podstawie materiałów opisać 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić co to jest stopa bezrobocia; porównać dane dotyczące bezrobocia w 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzować zmiany w sektorach zatrudnienia w Polsce obserwowane po 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie wyszukać informacje na temat sposobów zapobiegania bezrobociu w Polsce;

		i skutki występowania bezrobocia.	zmiany liczby zatrudnionych w różnych gałęziach przemysłu w Polsce.	Polsce i wybranych państwach Europy;	transformacji gospodarczej;	• ocenić skuteczność działań podejmowanych w celu zmniejszenia bezrobocia.
46.	Wpływ sieci transportowej na lokalizację przedsiębiorstw	<ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady przedsiębiorstw, których lokalizacja zależy od bliskości szlaków transportowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie danych statystycznych opisać zmiany długości sieci dróg szybkiego ruchu w Polsce; • wyjaśnić, czym jest centrum logistyczne; • na podstawie mapy określa zmiany w zagospodarowaniu obszarów położonych nieopodal ważnych szlaków komunikacyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić korzyści wynikające z lokalizacji przedsiębiorstw w pobliżu szlaków transportowych; • na wybranym przykładzie określa znaczenie portu morskiego dla rozwoju przedsiębiorstw, w tym zakładów przemysłowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikować związki między przebiegiem autostrad i dróg ekspresowych a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych, centrów logistycznych i handlowych; • wyjaśnić na przykładach związków pomiędzy transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych. 	
47.	Walory turystyczne Pobrzeża Bałtyku i Małopolski	<ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady walorów turystycznych Pobrzeża Bałtyku i Małopolski; • opisać własne wrażenia z wycieczek turystycznych po Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić dlaczego wybrane walory przyrodnicze przyciągają turystów; • na podstawie materiałów udowodnić, że Kraków jest turystyczną stolicą Polski; • na podstawie diagramów opisać zmiany liczby turystów nad Bałtykiem. 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie mapy tematycznej opisać zróżnicowanie liczby udzielonych noclegów w nadbałtyckich gminach; • porównać atrakcyjność turystyczną wybranych miejsc i obiektów w Małopolsce. 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonać wieloaspektowej analizy walorów turystycznych Małopolski i Pobrzeża Bałtyku; • określić wpływ walorów przyrodniczych Pobrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach. 	<ul style="list-style-type: none"> • odszukać informacje dotyczące walorów turystycznych oraz ruchu turystycznego wybranego regionu Polski;
48.	Badanie własnego regionu	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać położenie swojego regionu geograficznego na mapie Polski; • na podstawie mapy opisywać położenie oraz sąsiedztwo regionu, w którym mieszka; 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzować środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy na podstawie map tematycznych; 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznawać skały występujące we własnym regionie; • przedstawiać w dowolnej formie przyrodnicze i kulturowe walory regionu; 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentować główne cechy struktury demograficznej ludności i gospodarki regionu na podstawie wyszukanych danych statystycznych i map tematycznych; 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazać zależności między elementami środowiska geograficznego na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu;

49.	Jak zaplanować wycieczkę	<ul style="list-style-type: none"> • podać podstawowe zasady bezpieczeństwa obowiązujące w czasie przygotowania i przeprowadzania wycieczek krajoznawczych; 	<ul style="list-style-type: none"> • dobierać odpowiednią mapę do realizacji wycieczki krajoznawczej; • w czasie wycieczki wykorzystać mapę do orientacji w terenie; 	<ul style="list-style-type: none"> • dostosować długość i stopień trudności trasy do możliwości i oczekiwań uczestników wycieczki; • prowadzić dokumentację przebiegu wycieczki krajoznawczej; • po zakończeniu wycieczki porządkować oraz prezentować zebrane materiały; • 	<ul style="list-style-type: none"> • projektować trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie na podstawie wyszukanych źródeł informacji; 	<ul style="list-style-type: none"> • pełnić funkcję przewodnika w czasie wycieczki krajoznawczej;
50.	Formy współpracy regionalnej	<ul style="list-style-type: none"> • podać przykładowe formy współpracy pomiędzy regionami. 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie dostępnych materiałów wyjaśnić korzyści płynące ze współpracy międzyregionalnej; • podać korzyści wynikające z zawierania związków gmin i powiatów. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukać informacje dotyczące współpracy własnego regionu z innymi regionami, w tym z zagranicznymi; • uzasadnić przesłanki zawierania umów partnerskich z innymi regionami. 	<ul style="list-style-type: none"> • krytycznie ocenić efekty współpracy międzyregionalnej; • przeprowadzić prostą analizę zysków i zagrożeń wynikających z naśladowania rozwiązań spotykanych w regionach zagranicznych. • 	<ul style="list-style-type: none"> • zaproponować nowe pola i formy współpracy własnego regionu z regionami zagranicznymi.
51.	Poznanie „małej ojczyzny”	<ul style="list-style-type: none"> • określić obszar utożsamiany z własną „małą ojczyzną” jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym; • docenić własną rolę, w kształtowaniu małej ojczyzny. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić w dowolnej formie atrakcyjność „małej ojczyzny” jako miejsca zamieszkania, pracy, nauki, rozrywki. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznawać w terenie główne obiekty charakterystyczne i decydujące o atrakcyjności „małej ojczyzny”. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać zasięg i wielkość swojej małej ojczyzny z małymi ojczyznami członków rodziny i kolegów. 	<ul style="list-style-type: none"> • projektować na podstawie własnych obserwacji terenowych, działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności.